

МІКРОСЕКМЕНТ ФРАКТАЛЬНОЇ ПОЕТИЧНОЇ МОДЕЛІ СВІТУ У ЛІНГВОКОГНІТИВНОМУ ВИМІРІ

Москвичова О. А.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської мови та методики її викладання

Херсонський державний університет

вул. Університетська, 27, Херсон, Україна

orcid.org/0000-0001-7678-5834

oksana20121980@gmail.com

Ключові слова: *художній концепт, концептуальні тропи, фрактал, фрактальна поетична модель світу, атрактор, мікросекмент фрактальної поетичної моделі світу, макросекмент фрактальної поетичної моделі світу.*

Екстраполюючи методологію лінгвопоетичного аналізу, методологію когнітивної лінгвістики та когнітивної поетики, враховуючи здобутки методології фрактального моделювання у математиці, фрактальній геометрії, синергетиці й теорії систем, окреслимо методика конструювання фрактальної поетичної моделі світу, яка характеризується складною структурою у лінгвокогнітивному вимірі. Вказана складність структури зумовлена когерентністю між складовими сегментами фрактальної поетичної моделі світу, тобто узгодженням дифузійних і дисипативних процесів, котрі уможливають когерентну зв'язність складної хаотичної структури у єдине фрактальне ціле. Структурування фрактальної поетичної моделі світу у лінгвокогнітивному вимірі шляхом упорядкування художніх концептів і концептів та концептуальних тропів із подальшим фреймовим моделюванням і конструюванням концептуальних блендів із урахуванням методологічного інструментарію конструювання образ-схем концептуальних тропів дозволяє упорядкувати зазначені аспекти в єдиній фрактальній і лінгвокогнітивній моделі світу. У такий спосіб здійснюємо перехід когнітивної лінгвістики та когнітивної поетики на новий топологічний рівень, котрий ознаменовано можливістю графічного кодування лінгвокогнітивних постулатів у складній ієрархічній фрактальній моделі, що складається із самоподібних мікро- та макросекментів, а також із фреймової мережі та мережі концептуальних смислів.

Так, запропоноване моделювання фрактальної поетичної моделі світу відкриває нову галузь у сучасній когнітивній лінгвістиці та когнітивній поетиці з опорою на сукупність методологій точних і гуманітарних наук. Висновуємо, що такою новою ланкою постає когнітивна графіка, або, точніше, когнітивна фрактальна графіка, оскільки репрезентована методика дослідження поетичних текстів із подальшим конструюванням фрактальної поетичної моделі світу враховує декілька аспектів когнітивної лінгвістики, когнітивної поетики, математики, геометрії, теорії систем, синергетики.

THE MICROSEGMENT OF THE FRACTAL POETICAL MODEL OF THE WORLD IN THE LINGUISTIC AND THE COGNITIVE SURVEY

Moskvichova O. A.

Ph.D. in Philology,

*Associate Professor at the Department of the English Language and the Methodology of Teaching
Kherson State University*

University str., 27, Kherson, Ukraine

orcid.org/0000-0001-7678-5834

oksana20121980@gmail.com

Key words: *literary concept, conceptual tropes, fractal, fractal poetical model of the world, attractor; microsegment of the fractal poetical model of the world, macrosegment of the fractal poetical model of the world.*

The article is dedicated to the illumination of the methodology of the modelling of the fractal poetical model of the world as the construct that consists from segments of micro- and macro-levels. The complexity of the fractal poetical model of the world is explained by the net of the conceptual senses of the frame mode and the integrated mode, their fractal self-similarity, conceptual and semantic approximations and deviations.

The article is dedicated to the investigation of the specificity of the reproduction of the reality in the fractal poetical model of the world on the basis of the British poetry of the XIX–XXI centuries with the help of the linguistic, of the poetical analysis of the lexical and the semantic tropes as the verbal means of the actualization of cognitive processes of the formation of the fractal poetical model of the world and the outlining of the axiological sense that is specific for the cognitive style of poets of the British romantic, the modern and the postmodern periods by means of linguistic, cognitive, poetic analyses of the above mentioned tropes. The analyses comprises the usage of the cognitive and the discourse strategies of the interpretation of the deepest sense of the fractal poetical model of the world, such as: the reconstruction of the axiological literary concepts as elements of the fractal poetical model of the world, the modelling of the conceptual tropes as the cognitive basis of the formation and of the designing of the fractal poetical model of the world and the modelling of conceptual blends and frames as emergent cognitive structures of the embodied understanding in the poetics of the British romantic, the modern and the postmodern periods. The study presents the results of the multidisciplinary investigation of the modelling of the fractal poetical model of the world representing the peculiar scientific research of the author. The information presented in the article is the polydisciplinary combining the cognitive linguistics, the cognitive poetics and the mathematics with the fractal geometry.

Постановка проблеми. Графічне моделювання мікросегмента фрактальної поетичної моделі світу (далі – ФПМС) спирається на комп’ютерне фрактальне моделювання, у якому магістральним й основним фракталом для подальшого виокремлення типології фракталів є *фрактал Мандельброта*, найменованого на честь свого винахідника, фундатора теорії фракталів у математиці – Бенуа Мандельброта. В аспекті фрактального моделювання доведено, що структура фракталу Мандельброта складається з декількох кіл. Перше і головне коло у структурі зазначеного фракталу є *центральним колом* – *головною кардіоїдою* (рос. кардиоида). Кількість кіл-копій цен-

трального кола може бути безкінечною. Додаткові кола-копії є *периферійними колами* (див. рис. 1).

Спираючись на структурні особливості головного фрактала у математиці – фрактала Мандельброта, конструємо лінгвокогнітивний мікросегмент ФПМС за аналогією до вказаного магістрального фрактала. Мікросегмент ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі складається із трьох кіл. Так, першим і *центральним колом у структурі мікросегмента ФПМС є перцептивне коло* (*перцептивний* (від лат., *percipio* – сприйняття, відображення об’єктивної дійсності органами чуттів) – такий, що стосується сприйняття; чуттєве сприйняття зовнішніх предметів

людиною; просте безпосереднє уявлення про зовнішній світ). **Структурні елементи сегментів ФПМС** у лінгвокогнітивному вимірі потрактуємо «**спектрами**», котрі розуміємо як низку однорідних, але відмінних одне від одного явищ, дій тощо. Кола мікросегмента ФПМС однорідні, оскільки наповнені ідентифікованими художніми концептами (далі – ХК) у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст. Відмінність між колами зумовлена наповненням різними ХК, які розподілені у колах за кількісними показниками за результатами домінантності реалізації ХК у поетичних текстах [1; 2].

Відповідно, **центральне коло мікросегмента ФПМС є перцептивним спектром** й, у нашому розумінні, постає наскрізним оцінно-емоційним компонентом, котрий корелює з відчуттями, почуттями й емоціями, а також є тим компонентом концептуальної інформації, що втілена в ідентифікованих ХК на матеріалі британських поетичних текстів ХІХ–ХХІ ст. Перцептивний спектр пов'язаний із психічними функціями відчуттів, почуттів, образами та колективним позасвідомим (архетипами), сутність яких відображена в ієрархії ХК, ідентифікованих на матеріалі дослідження з урахуванням кількісного домінантного показника реалізації [1; 2].

До центрального кола мікросегмента ФПМС приймає **друге коло**, тобто у нашому розумінні – **асоціативний спектр**, котрий є ієрархією ХК, ідентифікованих у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст., проте кількість яких є мен-

Рис. 1. Структура фрактала Мандельброта

шою порівняно з тими ХК, котрі наповнюють перцептивний спектр. Термін *асоціація* (лат. *associo* – з'єдную, зв'язую) у психології є поняттям, що виникає при згадуванні іншого поняття; це певний суб'єктивний образ, який виникає у свідомості людини завдяки об'єктивному зв'язку між предметами та явищами, фізіологічною основою якого є тимчасовий нервовий зв'язок. У лінгвістиці поняття «*асоціація*» є осмисленням психолінгвальних механізмів металогічного й образного вживання лексичних одиниць (далі – ЛО) та реалізація у мові й тексті їхнього естетичного потенціалу. У когнітивній лінгвістиці поняття «*асоціація*» пов'язане з потрактуванням концепту,

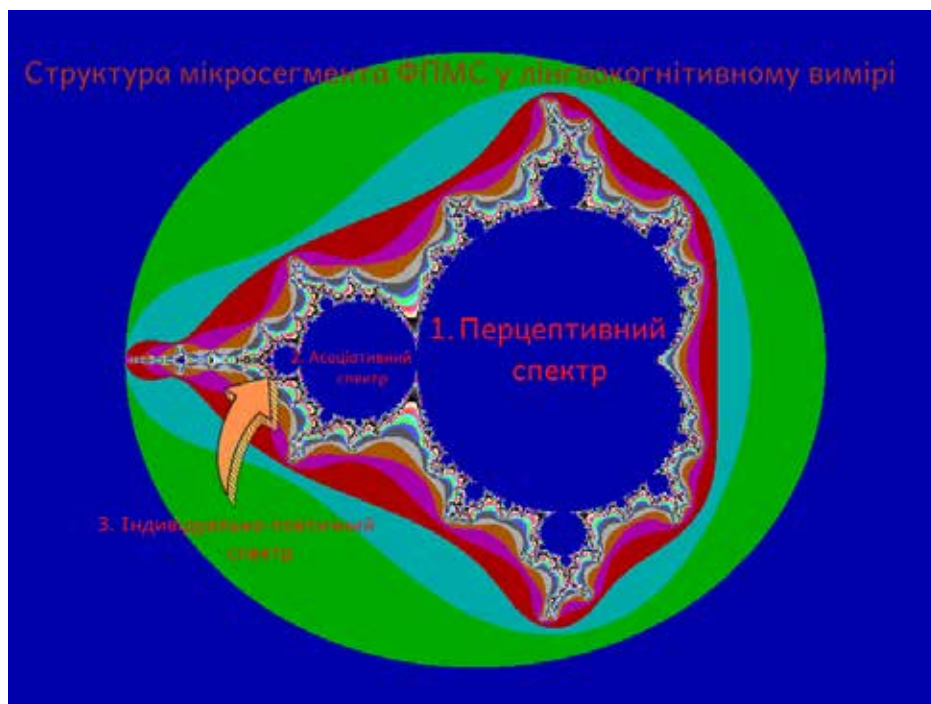

Рис. 2. Структура мікросегмента ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі

складна структура якого включає в себе і соціо-психокультурний аспект, пов'язаний з асоціаціями, оцінками, національними образами та конотаціями, властивими певній культурі.

Третім колом у структурі мікросегмента ФПМС є *індивідуально-авторське*, точніше, *індивідуально-поетичне коло*, яке потрактовуємо як *індивідуально-поетичний спектр*. Зазначимо, що наповнення кіл-спектрів мікросегмента ФПМС підпорядковане кількісним реалізаціям ХК у матеріалі дослідження [1; 2]. Так, центральний перцептивний спектр наповнюємо тими ХК, ідентифікація яких є найбільш частотною у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст. Асоціативний спектр заповнюємо тими ХК, котрі ідентифікуємо у матеріалі дослідження менш частотно й до інтерпретації яких слід залучити інформацію асоціативного типу. Індивідуально-авторський спектр, або індивідуально-поетичний, наповнюємо тими ХК, що є спорадичними в аналізованих віршах, рідкісна реалізація яких зумовлена індивідуально-поетичними властивостями поетичних текстів [1; 2]. Графічно мікросегмент ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі зобразимо у такий спосіб (див. рис. 2):

Спектри мікросегмента ФПМС позначаємо так:

1. *центральне перше коло – перцептивний спектр* мікросегмента ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі;
2. *периферійне друге коло – асоціативний спектр*;
3. *периферійне третє коло – індивідуально-поетичний спектр*.

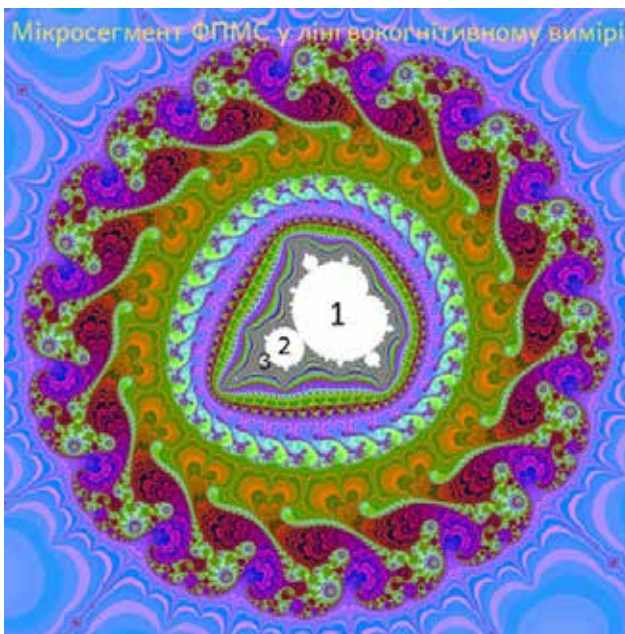

Рис. 3. Мікросегмент ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі

У фрактальному моделюванні фрактал Манделброта є басейном для генерації інших видів фракталів у точних науках, тобто завдяки математичним обчисленням можливо виокремити типологію фракталів у математиці, інформатиці та фрактальній геометрії. Спираючись на вказану гіпотезу, вважаємо, що у ході наповнення мікросегмента ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі графічно точним є таке зображення мікросегмента ФПМС, оскільки ідентифіковані ХК у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст. підлягають фрактальному моделюванню [1; 2]. Тобто у такий спосіб із графічного зображення спектрів мікросегмента ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі генеруємо фрактальну матрицю (див. рис. 3). На вказаному малюнку спектри мікросегмента ФПМС маркуємо номерами «1», «2» та «3».

Отже, моделювання мікросегмента ФПМС відрізняється від конструювання функціонально-семантичних полів, котрі постають системою граматичних і лексичних одиниць, що ґрунтується на певній семантичній категорії та різних комбінованих мовних засобах, які взаємодіють на основі спільних семантичних функцій. Фрактальне моделювання мікросегмента ФПМС ґрунтується на принципах самоподібності, ітерації та рекурсії, а наповнення вказаного сегмента постає ілюстрацією лінгвокогнітивної природи ФПМС [1; 2].

Мета і завдання статті. Метою статті є моделювання ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі, якою вона постає у поетичних текстах Великої Британії ХІХ–ХХІ ст. Завдання зумовлені метою дослідження і полягають у розробленні поліпарадигмальної методики конструювання ФПМС в аспекті теорії фракталів і когнітивної лінгвістики та когнітивної поетики, а також у розкритті особливостей моделювання мікросегмента ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі.

Предмет та об'єкт дослідження. Предмет дослідження становить когнітивний і фрактальний потенціал концептів, концептуальних тропів і фреймів як вербальних засобів моделювання ФПМС, опредметненої у словесній тканині поетичних творів британського романтизму, модернізму і постмодернізму. Об'єктом дослідження постає ФПМС у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Запропоноване моделювання мікросегмента ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі ґрунтується на основних принципах фрактального моделювання – *ітеративності*, *рекурсивності* та *самоподібності*. У процесі конструювання фракталів у *точних науках* актуальними постають багатократні аналогічні математичні операції й формули – *ітерації*, повторення яких сприяє конструюванню фракталів у математиці, фрактальній

геометрії та інформатиці. Ітерації є рекурсивними, оскільки *рекурсія* сприяє тому, що фінальна крапка завершення попереднього етапу є початком нового етапу. *Самоподібність* фракталів – властивість кожного дрібного елемента фрактала бути подібним до структури фрактала загалом.

У процесі конструювання мікроеgmenta ФПМС під *фрактальними ітераціями* розуміємо когнітивні та поетико-когнітивні процедури ідентифікації ХК у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст. До вказаних процедур залучаємо методологію лінгвістичного аналізу, а саме такі методи, як: інтерпретаційно-текстовий, дескриптивний, семантичний, лінгвостилістичний, метод реконструкції та ідентифікації ХК, метод концептуального аналізу, метод моделювання фреймів, метод кількісних підрахунків. *Фрактальна рекурсія* в аспекті запропонованого моделювання зумовлена тим, що мікроеgment ФПМС є початковим етапом для моделювання фреймів з ієрархії ідентифікованих ХК. Алгоритм конструювання ФПМС у лінгвокогнітивному вимірі підпорядковано принципу *фрактальної рекурсії*, оскільки ідентифіковані ХК постають елементами реконструйованих концептуальних тропів, а також підлягають фреймовому моделюванню із розгортанням в інтегровану систему концептуальних блендів. У такий спосіб найдрібніші елементи ФПМС – ХК – не тільки повторюються у цілій ФПМС, а й постають фундаментальними елементарними частками для моделювання ФПМС, яка має складну структуру. *Фрактальна самоподібність* зумовлена тим, що структурно як мікроеgment, так і макроеgment лінгвокогнітивного виміру ФПМС є аналогічними. Мікроеgment ФПМС генеруємо у фрейми, а макроеgment – в інтегровані концептуальні бленди. Концептуальний вимір ФПМС є матрицею, в

якій відображено й закодовано концептуальну площину британських поетичних текстів ХІХ–ХХІ ст. Кожен з елементів ФПМС – рефлексія цілої концептуальної системи, втіленої не тільки у творчості британських поетів, а й у моральних та естетичних цінностях британського суспільства ХІХ–ХХІ ст. [1; 2].

Так, здійснення ідентифікації ХК у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст. дозволяє сконструювати *мікроеgment ФПМС* із урахуванням отриманих результатів дослідження. Графічно *мікроеgment ФПМС* є однаковим для британських поетичних текстів *романтизму*, *модернізму* та *постмодернізму*, оскільки модель мікроеgmenta ФПМС – ідентична й однакова, а концептуальне наповнення є різним залежно від отриманих результатів дослідження.

Так, висновуємо, що *мікроеgment ФПМС* британських поетичних текстів *романтизму* є таким (див. табл. 1).

Перцептивний спектр мікроеgmenta ФПМС британських поетичних текстів *романтизму* сконструйований за допомогою тих ХК, котрі найбільш частотно ідентифіковані у віршах на основі методики кількісних підрахунків отриманих результатів дослідження [1; 2]. *Асоціативний спектр* наповнено тими ХК, які ідентифіковано менш частотно у віршах британського романтизму. *Індивідуально-поетичний спектр* заповнюємо тими ХК, що ідентифіковані у тканинах поетичних текстів ХІХ ст. у рідкісних випадках. ХК перцептивного спектру корелюють із базовими архетипами, ХК асоціативного спектру потребують асоціативного аналізу у процесі ідентифікації, а ХК індивідуально-поетичного спектру є настільки спорадичними, що відзначаються індивідуально-поетичними маркерами у процесі інтерпретації у віршах [1; 2].

Таблиця 1

Мікроеgment ФПМС британських поетичних текстів романтизму

	1. Перцептивний спектр	2. Асоціативний спектр	3. Індивідуально-поетичний спектр
	<u>LIFE; DEATH;</u> <u>LOVE; PERSON /</u> <u>PERSONALITY.</u>	<u>GOD; TIME;</u> NATURE; JOY; REVIVAL; HAPPINESS; HOPE; FREEDOM; <u>DREAM;</u> FRIEND; SLEEP; SOUL; WOMAN; HEAVEN; IDENTITY; INHUMANITY; FATE; PLEASURE; AGE; SELF; DAY; JOURNEY; FRIENDSHIP; MIRACLE; BETRAYAL; FAME; MYTHOLOGY; WORLD; INSPIRATION; PEOPLE.	COLOUR; MOTHER; CHILD; HEART; THOUGHT; ENGLAND; GRIEF; TRINITY; PAIN; WILINESS; VALUE; HOLINESS; HEALTH; CONTAINER; CREATION; SIN; DOG; <u>RESURRECTION;</u> IMMORTALITY; POWER; POISON; MUTABILITY; ART; CITY; DECORATION; NIGHT; MUSIC; NUMBER; EGO; MELODY; AMBITION; WORD; LIGHT; <u>FEELINGS;</u> SILENCE; MOTION; HUMAN BEING; FEAR; TRUTH; BURDEN; MIND; WEALTH; PLAY; POETRY; <u>FLOWER.</u>
Кількість ХК	139 (45 %)	121 (40 %)	45 (15 %)

Таблиця 2

Мікросегмент ФПМС британських поетичних текстів модернізму

	1. Перцептивний спектр	2. Асоціативний спектр	3. Індивідуально-поетичний спектр
	<u>DEATH; LOVE; PERSONALITY.</u>	<u>DREAM; LIFE; GOD.</u>	<u>FLOWER; NOTHING; MAGIC; RESURRECTION; FEELING; WORLD; TIME.</u>
Кількість ХК	19 (59%)	6 (19%)	7 (22%)

Таблиця 3

Мікросегмент ФПМС британських поетичних текстів постмодернізму

	1. Перцептивний спектр	2. Асоціативний спектр	3. Індивідуально-поетичний спектр
	<u>DEATH; LIFE; LOVE.</u>	<u>TIME; PERSONALITY.</u>	HEART; <u>MAGIC</u> ; MEMORY; WOMAN; CONDITION; OPPONENT; PAST; SLEEP; WORD.
Кількість ХК	18 (56%)	5 (16%)	9 (28%)

Відповідно, *мікросегменти ФПМС* британських поетичних текстів *модернізму* та *постмодернізму* наповнюємо такими ідентифікованими ХК (див. табл. 2, 3):

Як мікросегмент, так і макросегмент ФПМС моделюємо у *синхронічному* та *діахронічному аспектах*. У лінгвістиці «синхронія» (від грец. *συν* – «спільно» та *χρονος* – «час») – горизонтальний зріз мови, тобто умовне виділення певного історичного етапу в її розвитку, що береться як об'єкт лінгвістичного дослідження. Синхронне вивчення передбачає аналіз мовних явищ в одному часі розвитку мови без пояснення того, які зміни в попередні періоди розвитку мови призвели до сучасного стану чи стану мови певної історичної доби.

«Діахронія» (від грец. *δια* – «через, крізь» і *χρονος* – «час») – умовно вертикальний зріз мови, за якого об'єктом лінгвістичного аналізу стає історичний розвиток мови та шлях, який пройшов певний структурний елемент мови.

У *синхронічному аспекті* як мікросегмент, так і макросегмент ФПМС моделюємо залежно від отриманих результатів дослідження у британських поетичних текстах романтизму, модернізму та постмодернізму окремо, ілюструючи у такий спосіб концептуальну природу мікро- й макросегмента ФПМС у британській поетичній спадщині XIX, XX й XXI ст. Відповідно, мікросегмент ФПМС британських поетичних текстів романтизму відзначається одними ідентифікованими ХК, а мікросегменти британських поетичних текстів модернізму та постмодернізму – іншими ідентифікованими ХК. Як зазначалося, графічно мікросегмент ФПМС є однаковим, а концептуальна природа – різна і залежить від ідентифікованих ХК у британській поетичній творчості того чи іншого культурно-історичного періоду. Мікросегменти ФПМС у горизонтальній проекції, тобто

у синхронії, зображено на рис. 2 (див. рис. 2.). Запропоновані таблиці теж постають ілюстрацією висвітлення мікросегментів ФПМС на матеріалі британських поетичних текстів романтизму, модернізму та постмодернізму у синхронічному аспекті (див. табл. 1, 2, 3).

У *діахронічному аспекті* досліджуємо мікросегменти ФПМС британських поетичних текстів романтизму, модернізму та постмодернізму у сукупності, у вертикальній проекції, з метою виявлення спільних для поетичних текстів вказаних культурно-історичних періодів ідентифікованих ХК. У такий спосіб виявляємо інваріантні ядра мікросегментів ФПМС, котрі властиві для британських поетичних текстів романтизму, модернізму та постмодернізму. У вказаних таблицях спільні ХК виділені жирним шрифтом (див. табл. 1, 2, 3). Ці ХК і є тими інваріантними ядрами, які ідентифікуємо у мікросегментах ФПМС у вертикальній проекції. Дослідження мікросегментів ФПМС у діахронії задля виявлення інваріантних ядер здійснюється у такий спосіб (див. рис. 4):

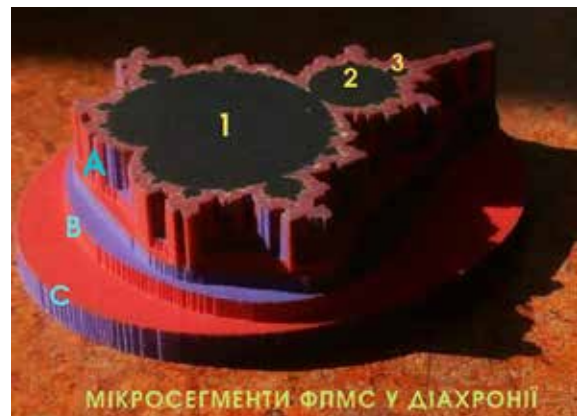

Рис. 4. Мікросегменти ФПМС у діахронії

На запропонованому рисунку цифрою «1» позначаємо *перцептивні спектри* мікросегментів ФПМС романтизму, модернізму та постмодернізму; цифрою «2» – *асоціативні спектри*, а цифрою «3» – *індивідуально-поетичні спектри*. Літера «А» є маркером *мікросегмента ФПМС* британських поетичних текстів *романтизму*; літера «В» – *модернізму* та літера «С» – *постмодернізму*.

Внаслідок конструювання мікросегментів ФПМС у синхронічному та діахронічному аспектах висновуємо, що перцептивному спектру мікросегментів ФПМС властиві такі спільні ХК, котрі постають інваріантними ядрами мікросегментів ФПМС британських поетичних текстів романтизму, модернізму та постмодернізму: ХК DEATH, LOVE, LIFE, PERSON / PERSONALITY (див. табл. 1, 2, 3). Як бачимо, ідентифіковані ХК повторюються в аналізованих британських поетичних текстах.

Так, *перцептивному спектру* мікросегментів ФПМС британських поетичних текстів XIX–XXI ст. властиві такі спільні ХК, як:

1. ХК DEATH – 55 ідентифікацій у британських поетичних текстах XIX–XXI ст., або 31%.
2. ХК LIFE – 51 ідентифікація (29%).
3. ХК LOVE – 43 ідентифікації (24%).
4. ХК PERSON / PERSONALITY – 27 ідентифікацій (16%).

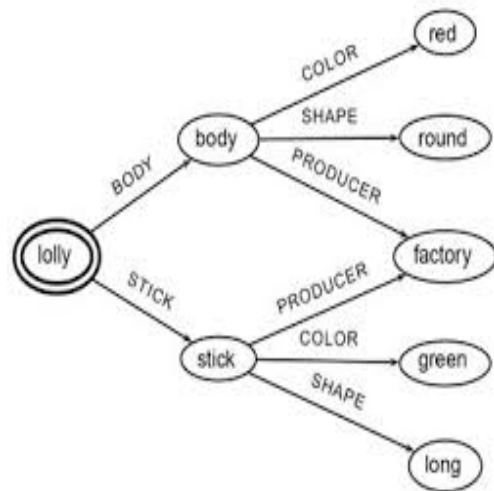
Ієрархія ідентифікованих у такий спосіб ХК є маркером основних мотивів, котрі є спільними для британських поетичних текстів як романтизму, так і модернізму і постмодернізму. Вважаємо, що привертання уваги читачів британськими поетами до мотивів смерті, сутності життя, кохання й особистісних почуттів і переживань та емоцій властиві всьому аналізованому корпусу британських поетичних текстів.

У таблицях (див. табл. 1, 2, 3) підкреслені ХК, котрі повторюються в асоціативному й індивідуально-поетичному спектрах мікросегментів ФПМС британських поетичних текстів XIX–XXI ст. Так, інваріантними ядрами асоціативного спектру є ХК GOD, TIME, DREAM; а індивідуально-поетичного спектру – ХК RESURRECTION, FLOWER, MAGIC, FEELINGS / FEELING. Відповідно, ці ХК постають маркерами індивідуальної концептуальної природи та мотивів мікросегментів ФПМС британських поетичних текстів XIX, XX й XXI ст. Так, найбільш часто британські поети звертаються до віддзеркалення мотивів бога, часу та мрій або сподівань, а також до мотивів воскресіння мертвих, магичності та природи. Отримані результати конструювання мікросегментів ФПМС у син-

хронічному та діахронічному аспектах постають основою для фреймового моделювання ідентифікованих ХК в аспекті теорії фракталів.

У ході фреймового моделювання ХК мікросегмента ФПМС в аспекті теорії фракталів актуальною постає новітня методологія фреймового моделювання у когнітивній лінгвістиці, в аспекті якої встановлено, що *фрейм* постає *набором концептів* або *атрибутивно-ціннісною структурою* з акцентом на семантичній сутності ментальних концептів і їх упорядкуванням у вигляді ієрархії з єдиним вузлом, котрий графічно позначається двома лініями. Вказаний вузол постає тим центром, із якого ієрархія концептів набуває подальшого фреймового розгалуження із зазначенням атрибутивного аспекту, що поєднує концепти в єдину фреймову матрицю [3].

У сучасній когнітивній концепції аранжування концептів у вигляді фреймів («*the representation of concepts as frames*») С. Льобнера та В. Петерсена зазначено, що *концептуальна фреймова модель* має бути максимально простою, жорсткою та стійкою. У рамках зазначеної концепції атрибутивний аспект і є тим самим аспектом, на базі якого концепти поєднуються й аранжуються у фреймову матрицю. Фрейми конструюються як марковані графи з єдиним вузлом та атрибутивними стрілками-конекторами у такий спосіб (див. рис. 5. та рис. 5) [3]:

Рис. 5. Репрезентація концепту LOLLY у фреймовій матриці за концепцією С. Льобнера й В. Петерсена

Рис. 6. Розгалуження концептів у фрейми у концепції С. Льобнера та В. Петерсена

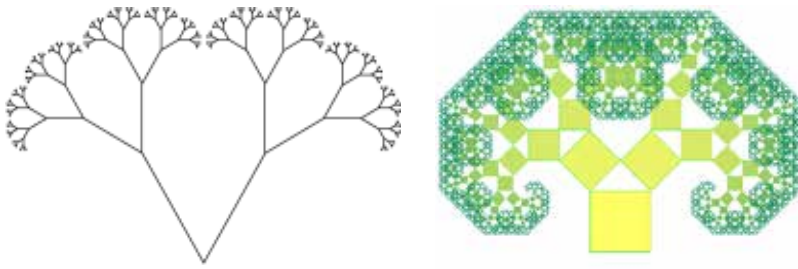

Рис. 7. Фрактальне дерево

У сучасній когнітивній лінгвістиці та когнітивній поетиці еталонною є модель фреймового моделювання, розроблена С.А. Жаботинською, проте актуальним є не виокремлення типології фреймів

фракталів зазначені фрейми графічно подібні до фрактальних дерев із єдиним центром і гіллястою та розгалуженою фрактальною короною (див. рис. 7).

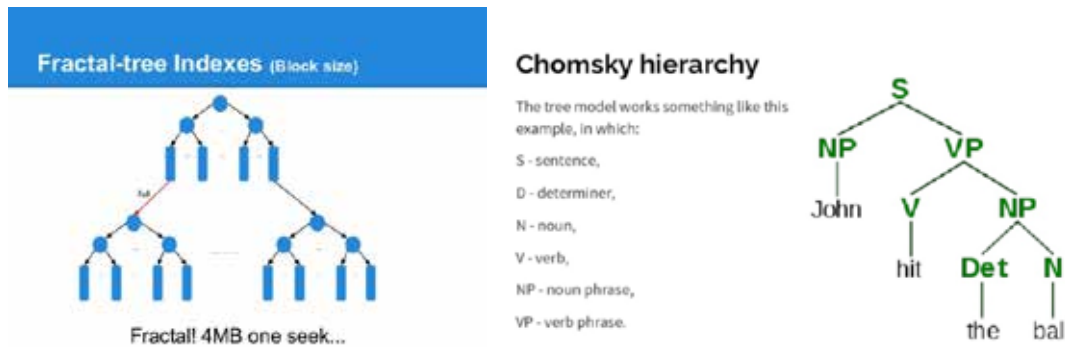

Рис. 8. Конструювання фрактального дерева в інформатиці порівняно з моделюванням синтаксичних конструкцій у концепції Н. Хомського

Таблиця 4

Мікросегменти ФПМС у діахронічному аспекті

	1. Перцептивний спектр	2. Асоціативний спектр	3. Індивідуально-поетичний спектр
Мікросегмент ФПМС романтизму	<u>LIFE; DEATH;</u> <u>LOVE; PERSON /</u> <u>PERSONALITY.</u>	<u>GOD; TIME;</u> NATURE; JOY; REVIVAL; HAPPINESS; HOPE; FREEDOM; <u>DREAM;</u> FRIEND; SLEEP; SOUL; WOMAN; HEAVEN; IDENTITY; INHUMANITY; FATE; PLEASURE; AGE; SELF; DAY; JOURNEY; FRIENDSHIP; MIRACLE; BETRAYAL; FAME; MYTHOLOGY; WORLD; INSPIRATION; PEOPLE.	COLOUR; MOTHER; CHILD; HEART; THOUGHT; ENGLAND; GRIEF; TRINITY; PAIN; WILINESS; VALUE; HOLINESS; HEALTH; CONTAINER; CREATION; SIN; DOG; <u>RESURRECTION;</u> IMMORTALITY; POWER; POISON; MUTABILITY; ART; CITY; DECORATION; NIGHT; MUSIC; NUMBER; EGO; MELODY; AMBITION; WORD; LIGHT; <u>FEELINGS;</u> SILENCE; MOTION; HUMAN BEING; FEAR; TRUTH; BURDEN; MIND; WEALTH; PLAY; POETRY; <u>FLOWER.</u>
Мікросегмент ФПМС модернізму	<u>DEATH; LOVE;</u> <u>PERSONALITY.</u>	<u>DREAM;</u> LIFE; <u>GOD.</u>	<u>FLOWER;</u> NOTHING; <u>MAGIC; RESURRECTION;</u> <u>FEELING;</u> WORLD; TIME.
Мікросегмент ФПМС постмодернізму	<u>DEATH; LIFE; LOVE.</u>	<u>TIME;</u> PERSONALITY.	HEART; <u>MAGIC;</u> MEMO- RY; WOMAN; CONDITION; OPPONENT; PAST; SLEEP; WORD.

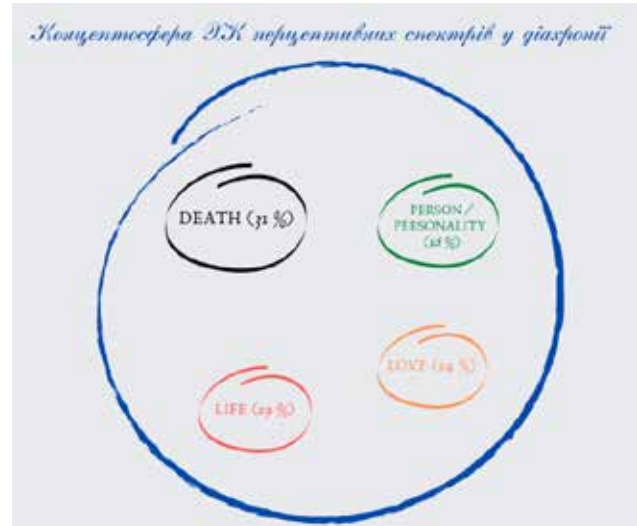
У процесі моделювання фрактальних дерев у точних науках використовуються спеціальні формули або індекси, графічно подібні до моделювання синтаксичних конструкцій у трансформаційній або генеративній граматиці концепції Н. Хомського (див. рис. 8).

Екстраполюючи новітню концепцію потрактування фреймової моделі у когнітивній лінгвістиці й інтегруючи особливості конструювання фрактальних дерев в інформатиці, упорядковуємо ідентифіковані ХК у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст. у фреймовій матриці.

Як зазначалося, мікросегменти ФПМС романтизму, модернізму та постмодернізму наповнені ХК, які повторюються у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ ст. Аранжування ідентифікованої ієрархії ХК у спектри мікросегментів ФПМС здійснюється за допомогою методології кількісних підрахунків [1; 2]. Внаслідок висвітлення мікросегментів ФПМС у діахронії узагальнюємо ідентифіковані ХК в єдиній таблиці з підкресленням тих ХК, що повторюються (див. табл. 4).

Згідно з даними, зафіксованими у таблиці (див. табл. 4), *перцептивні спектри мікросегментів ФПМС у діахронії* наповнено ідентичними ХК. Відповідно, вказані ХК моделюємо не у фреймовій матриці, а у *концептосфері*. Так, концептосфера ідентифікованих ХК перцептивних спектрів мікросегментів ФПМС у діахронії є такою (див. рис. 9):

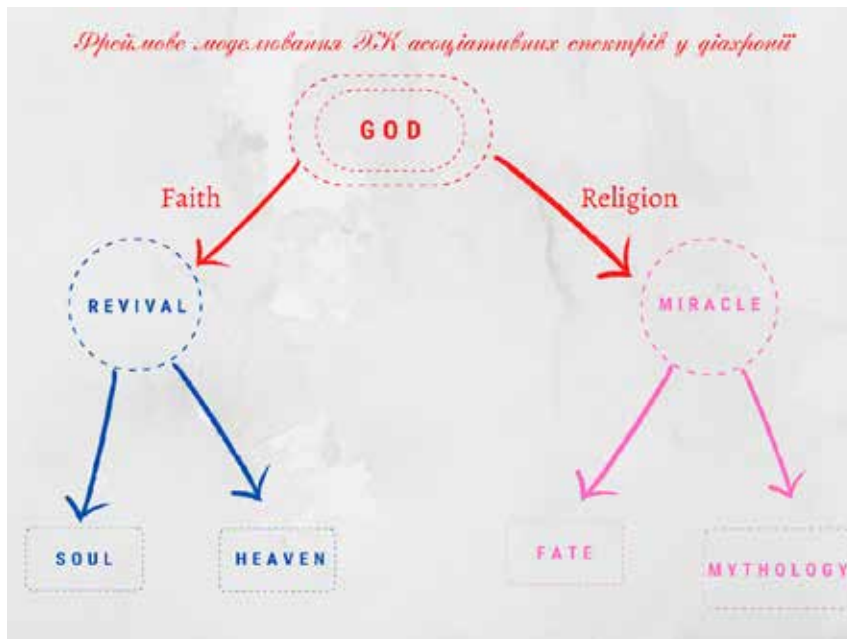
Згідно з таблицею (див. табл. 4) ідентичними ХК асоціативних спектрів ФПМС ХІХ–ХХІ ст. у діахронії постають ХК GOD, TIME, DREAM. Фреймове моделювання ХК із центральним вуз-

Рис. 9. Концептосфера ХК перцептивних спектрів мікросегментів ФПМС британських поетичних текстів ХІХ–ХХІ ст. у діахронії

лом – ХК GOD – графічно репрезентуємо у такий спосіб (див. рис. 10):

Основою запропонованого фреймового моделювання із центральним ХК GOD постає аранжування концептів у фреймі за концепцією С. Льюїсера та В. Петерсена [3]. ХК GOD повторюється в асоціативних спектрах мікросегментів ФПМС у діахронії, відповідно, зазначений концепт є центральним і маркованим графічно двома лініями. Вказана концепція конструювання фреймової матриці ґрунтується на асоціативному аспекті. Так, у ході моделювання спираємося на власні

Рис. 10. Фреймове моделювання ХК GOD

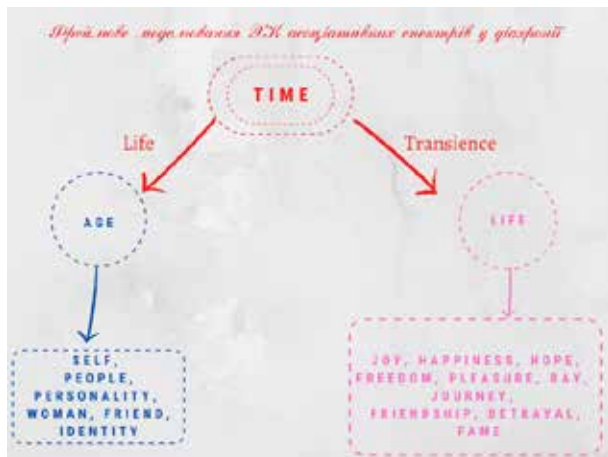

Рис. 11. Фреймове моделювання ХК TIME, DREAM

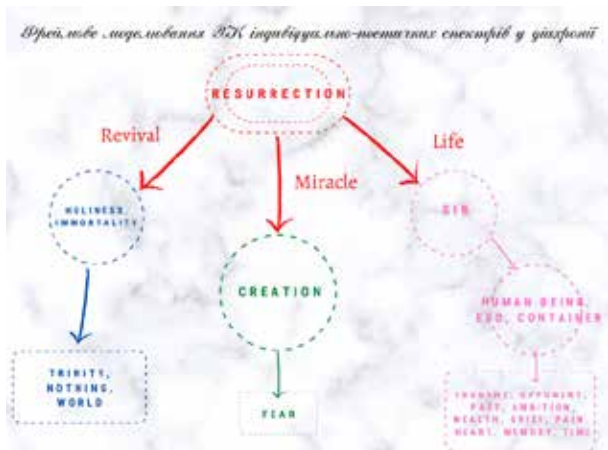

Рис. 12. Фреймове моделювання ХК RESURRECTION, FLOWER

Рис. 13. Фреймове моделювання ХК MAGIC, FEELING / FEELINGS

асоціації аранжування ХК й асоціативні слова-коннектори позначаємо поруч зі стрілками. Як бачимо, ХК набувають подальшого розгалуження у фреймовій матриці, котра графічно подібна до алгоритму моделювання фрактальних дерев в інформатиці (див. рис. 8).

У такий самий спосіб моделюємо фреймові матриці, які наповнюємо ідентифікованими ХК в асоціативних спектрах мікросегментів ФПМС у діахронії (див. рис. 11).

Індивідуально-поетичні спектри мікросегментів ФПМС у діахронії представлені набором ідентифікованих ХК у британських поетичних текстах романтизму, модернізму та постмодернізму (див. табл. 3.2.4.1.). Згідно з даними, вказаними у таблиці, в індивідуально-поетичних спектрах повторюються ХК RESURRECTION, FLOWER, MAGIC, FEELING / FEELINGS. Саме ці ХК і є тими центрами, навколо яких з опорою на власні асоціації й за допомогою стрілок-коннекторів моделюємо фреймові матриці ідентифікованих ХК, котрі наповнюють тільки індивідуально-поетичні спектри мікросегментів ФПМС у діахронії (див. рис. 12 і 13).

Висновки та перспективи подальших розробок. Так, висновуємо, що здійснене дослідження мікросегментів ФПМС у діахронії є основою для висловлення гіпотези стосовно новітньої концепції фреймового моделювання великої кількості ідентифікованих у матеріалі дослідження ХК у фреймовій матриці. Встановлено, що тими ХК, які повторюються у перцептивних спектрах мікросегментів ФПМС у діахронії, є ідентифіковані ХК DEATH, LIFE, LOVE, PERSON / PERSONALITY. Відповідно, ці ХК конструюємо у концептосфері із зазначенням відсоткового аспекту реалізації у британських поетичних текстах XIX–XXI ст. В асоціативних та індивідуально-поетичних спектрах мікросегментів ФПМС повторюються ідентифіковані ХК GOD, TIME, DREAM, RESURRECTION, FLOWER, MAGIC, FEELING / FEELINGS. Ці ХК постають тими основами, навколо яких сконструйовано та запропоновано фреймове моделювання ХК. Вказані ХК не тільки повторюються у матеріалі дослідження,

а й постають тими інваріантними ядрами, котрі віддзеркалюють домінуючі мотиви британської поетичної творчості романтизму, модернізму та постмодернізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Moskvichova O.A. The Methodology of the Modelling of the Fractal Poetical Model of the World (Based on the British Poetry of the XIX Century). *Modern Philology : Promising and Priority Areas for Scientific Researches* : collective monograph / L. Didukh, D. Drozdovskyi, T. Konovalenko, V. Koroliova, etc. Lviv – Toruń, 2020. P. 99–132.
2. Moskvichova O.A. The Design of the Fractal Poetical Model of the World (based on the British Poetry of the XX–XXI Centuries). *Modern Researches in Philological Sciences : collective monograph* / ed. by I.-M. Fărcaș. Baia Mare, 2020. P. 217–239.
3. Petersen W. Representation of Concepts as Frames. *The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication* : веб-сайт. URL: https://user.phil.hhu.de/~petersen/paper/Petersen2007_proof.pdf (дата звернення: 1.03.2021).

REFERENCES

1. Moskvichova, O.A. (2020) The Methodology of the Modelling of the Fractal Poetical Model of the World (Based on the British Poetry of the XIX Century). *Modern Philology: Promising and Priority Areas for Scientific Researches*. (p. 99–132). Lviv – Toruń: Liha-Pres.
2. Moskvichova, O.A. (2020) The Design of the Fractal Poetical Model of the World (based on the British Poetry of the XX–XXI Centuries). *Modern Researches in Philological Sciences*. (p. 217–239). North University Centre of Baia Mare: Baia Mare.
3. Petersen, W. (2007) *Representation of Concepts as Frames. The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication*. URL: https://user.phil.hhu.de/~petersen/paper/Petersen2007_proof.pdf.